

Grootschalige opleiding in preventie voor maatschappelijk werkers en zorgmedewerkers via een aanpasbaar ergonomiemodel

ORGANISATIE/ONDERNEMING

Siun Sote — regionale
instantie voor
maatschappelijke
dienstverlening en
gezondheidszorg van
Noord-Karelië

LAND

Finland

SECTOR

Gezondheidszorg en
maatschappelijke
dienstverlening

WERKZAAMHEDEN

Verlening van
ondersteunende diensten
voor de gezondheidszorg,
met inbegrip van het
verplaatsen en tillen van
patiënten/klanten, werk in
ongemakkelijke houdingen,
onder meer bij het gebruik
van gereedschap en zware
uitrusting

Bron: Antti Pitkäläinen/Siun Sote

Achtergrond

Siun Sote heeft ongeveer 7.300 maatschappelijk werkers, zorgverleners en verleners van ondersteunende diensten in dienst. De personeelsleden zijn werkzaam in vijf verschillende dienstverleningssectoren. Daarnaast is er een reddingsdienst. De factoren die tot een belasting -aan

het bewegingsapparaat leiden, zijn in alle sectoren vergelijkbaar, maar het belang van die factoren kan variëren afhankelijk van het soort werk en de omgeving.

Gezondheidswerkers en medische beroepskrachten zijn werkzaam in ziekenhuisafdelingen, opvangfaciliteiten of -centra, operatiezalen,

mondheilkunde, revalidatiecentra en zorgdiensten voor scholen en universiteiten.

De werkzaamheden op het gebied van ouderenzorg omvatten voornamelijk zorg- en ondersteuningswerk in ziekenhuisafdelingen, woonzorg en thuiszorg.

Medewerkers van gezins- en sociale diensten werken doorgaans in gezondheidscentra. Deze groep omvat ook medewerkers van jeugdzorgafdelingen en medewerkers in de gehandicaptenzorg. De sector jeugdzorg houdt zich voornamelijk bezig met begeleiding van- en hulp aan kinderen en jongeren. De sector van personen met een handicap verleent zorg en ondersteuning in verschillende wooneenheden, gezondheidscentra en andere dienstencentra.

De reddingsdienst heeft voornamelijk personeel in dienst dat EHBO en spoedeisende zorg verstrekt of betrokken is bij reddingsoperaties. Bij reddingswerken wordt het bewegingsapparaat vaak nog zwaarder belast door de zware uitrusting en het werk in moeilijke omstandigheden.

De meeste werknemers werken in de gezondheidszorg (72%) en de maatschappelijke dienstverlening (11%). 84% van de werknemers is vrouw, waarvan 28% tussen 50 en 59 jaar.

Siun Sote voert ieder jaar risicobeoordelingen uit in alle afdelingen via een elektronisch meldsysteem (HaiPro). De afdelingshoofden zijn verantwoordelijk voor het actualiseren van de risicobeoordelingen. Alle afdelingen worden beoordeeld aan de hand van een operationeel model op maat, waarin vertegenwoordigers voor veiligheid en gezondheid op het werk een sleutelrol spelen.

Uit de risicobeoordelingen bleek dat de volgende fysieke factoren bijdragen aan de belasting van het bewegingsapparaat: het verplaatsen en tillen van patiënten/klanten, ongemakkelijke houdingen tijdens het werk, bij het gebruik van gereedschap en apparatuur en bij dwanginterventies in gewelddadige situaties.

Risicobeoordelingen in verband met psychosociale factoren wijzen op de impact van een te zware werklust op het bewegingsapparaat en een moeizaam lichamenlijk herstel, vooral bij oudere werknemers.

Siun Sote ontdekte dat er erg veel gevallen van ziekteverzuim waren in een samenwerkingsverband met een pensioenuitvoerder. In 2019 bedroeg het aantal verzuimdagen ongeveer 152.000 en in 2020 ongeveer 135.500. Aandoeningen aan het bewegingsapparaat waren in 2020 verantwoordelijk voor 32% van het ziekteverzuim waarbij een diagnose gesteld werd. Hierbij ging het voornamelijk om rug- en gewrichtsaandoeningen en weke-delen-klachten.

Doel

De organisatie wil werknemers een aanpasbaar model voor ergonomie aanreiken dat de nadruk legt op preventie door middel van training en bewustmaking.

Wat is er gedaan en hoe?

Siun Sote heeft een uitgebreid ergonomisch actieplan voor zorg en ondersteuning opgesteld. Er werd een werkgroep ergonomie opgericht die verantwoordelijk is voor de strategische planning en het beheer van ergonomische maatregelen.

De organisatie beschikt inmiddels over 18 professionele ergocoaches die personeelsleden opleiden voor een diploma ergonomisch werken, de "ergonomische kaart". Daarnaast is er de Ergopass die Siun Sote zelf ingevoerd heeft. Het bedrijf organiseert oprisingscursussen en ziet toe op het netwerken. Medewerkers met een ergonomische kaart worden leden van het netwerk. Ze bieden ondersteuning aan afdelingshoofden en collega's en promoten ergonomie in hun eigen afdeling.

- Medewerkers die de kwalificatie van de Ergopass behaald hebben, maken gebruik van een dynamische, ergonomische benadering in de dagelijkse omgang met patiënten of klanten. De bedoeling is dat 2.000 leden van het zorg- en ondersteunend personeel de Ergopass verwerven (de cursus omvat theorie, een examen, een praktische opleiding op de eigen afdeling en wekelijkse opleidingssessies met patiënten op de afdelingen).
- De afdelingsverantwoordelijken stimuleren een ergonomische aanpak bij routine- en alledaagse werkzaamheden en nemen deel aan de activiteiten van het netwerk (één of twee personen per afdeling voor gespecialiseerde en eerstelijnszorg, wooneenheden en thuiszorg per gebied).
- In het model ligt de verantwoordelijkheid bij het afdelingshoofd. Hij speelt een rol als facilitator en veiligheidsmanager en stuurt het proces aan. Het model is er niet alleen op gericht om het aantal gewerkte dagen van de werknemers te verhogen, maar ook om ouderen te helpen om thuis te blijven wonen en ervoor te zorgen dat ze kunnen blijven functioneren in de verschillende soorten huisvesting.
- Op basis van de risicobeoordelingen worden er cursussen ergonomie georganiseerd voor specifieke afdelingen en word praktische begeleiding gegeven in kritieke situaties of voor kritieke functies. De opleidingen worden verzorgd door een arbeidsarts of de ergocoach van de afdeling. Andere maatregelen zijn ergonomische analyses van de werkplek door de arbeidsarts, het aanschaffen van geschikte instrumenten in voldoende hoeveelheden en het gebruik hiervan vertrouwd maken bij het personeel.
- Maatregelen ter bestrijding van een buitensporige werkbelasting zijn onder meer een efficiënte planning van ploegdiensten, terbeschikkingstelling van voldoende middelen, versterking van deskundigheid en een gelijkmatige verdeling van taken in ploegdiensten.

Wat is er bereikt?

Het model van Siun Sote heeft een duidelijke structuur en de doelstellingen voor meer ergonomie hebben betrekking op alle operationele gebieden. De rol van de verantwoordelijken voor ergonomie in de werkeenheden is belangrijker geworden. Het volledige netwerk bevordert de voortdurende verspreiding van kennis op het gebied van ergonomie en zorgt ervoor dat die kennis regelmatig wordt bijgewerkt.

- Het uitgebreide ergonomiemodel heeft geleid tot een duidelijke vermindering van het ziekteverzuim met 11% in 2020 en 4,5% in 2021. Het arbeidsongeschiktheidsverzuim daalde naar 20 dagen per persoon/jaar, in vergelijking met 22 dagen in 2019.
- Het gedegen praktische opleidingsmodel biedt ondersteuning binnen de afdelingen. Opleiding vindt plaats in een echte werkomgeving tijdens pauzes, aangezien het niet mogelijk is om op deze schaal opleidingen aan te bieden door werknemers uit de eigen afdeling te halen.
- Er is meer expertise opgebouwd en de werkpraktijken in de zorg en hulpverlening zijn geharmoniseerd voor taken zoals tillen en verplaatsen van patiënten en het gebruik van hulpmiddelen. Het vermogen om stress op het werk te beoordelen en te beheersen en om risicovolle situaties te voorspellen, is verbeterd.

Bron: Antti Pitkäjärvi/Siun Sote

Succesfactoren

- Strategische controle van het gehele systeem en managementondersteuning: het opzetten van een werkgroep ergonomie voor zorg- en ondersteuningswerkzaamheden, het opstellen van een actieplan en de goedkeuring ervan door de samenwerkende instanties, en een model voor het beheer van ergonomische maatregelen op verschillende niveaus.
- Nauwe samenwerking met operationele afdelingen en dienstverleningssectoren: de oprichting van netwerken die thematische gebieden op alle niveaus bestrijken. Hierdoor wordt multiprofessionele betrokkenheid verzekerd. Het is ook een manier om vooruitgang binnen de sectoren centraal te plaatsen en te garanderen.
- Dynamische, gemotiveerde actoren op alle niveaus, die zich al naargelang hun taken en verantwoordelijkheden inzetten; financiering en middelen; motivering van het nieuwe werkmodel; ontwikkeling van intern opleidingsmateriaal en een intern opleidingsplatform voor de Ergopass;

monitoring van expertise en vaardigheden; onderhoud van het systeem en ondersteuning van het netwerk.

Bron: Antti Pitkäjärvi/Siun Sote

Overdraagbaarheid

Dit model voor ergonomie kan ook in andere organisaties in de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening worden toegepast. Het kan ook qua schaal en context worden aangepast voor gebruik in andere bedrijfstakken.

Kosten en baten

De directe kosten van arbeidsongeschiktheidsverzuim daalden in 2020 met bijna 6 miljoen €. De met verzuim gemoeide indirecte kosten liggen hoger (vervanging voor afwezig personeel, bedrijfsgezondheidszorg, langdurige arbeidsongeschiktheid, verhoogde pensioenverplichtingen).

Het is moeilijk om de voordelen van een lager verzuim voor personeel, patiënten en/of klanten te beoordelen, maar het lijkt erop dat de voordelen aanzienlijk zijn. Bovendien kampt de regio waar Siun Sote actief is met personeelstekorten. Elke dag waarop werknemers beschikbaar zijn, is van belang voor de uitvoering van het werk en de continuïteit van de dienstverlening en is dan ook een positieve factor voor aanwerving.

In de jaarlijkse enquête over welzijn op het werk wordt het ergonomiemodel genoemd als een positieve factor die een verbetering inhoudt (vanwege beter stressherstel van de werkdag en minder bedreigende situaties).

Belangrijkste kenmerken van dit goede voorbeeld

- Het ergonomiemodel van Siun Sote legt sterk de nadruk op preventie door middel van opleiding en bewustmaking.
- Het behelst een systematische aanpak die een werkgroep ergonomie op het niveau van de organisatie, kwalificatiemaatregelen (Ergopass), interne ergocoaches en vertegenwoordigers voor ergonomie omvat.

- Het model biedt de verschillende afdelingen binnen de organisatie opties voor het aanpassen van de maatregelen aan hun specifieke behoeften.
- Het model voorziet in regelmatige evaluaties van de stand van zaken.
- Alle partijen op de werkplek worden bij het model betrokken en het levert voordelen op lange termijn op.
- De maatregelen worden volgens een strategisch plan getroffen en naar behoren uitgevoerd en hebben het ziekteverzuim met succes verminderd.

Meer informatie

Meer informatie is te vinden op

<https://www.siunsote.fi>

<https://www.siunsote.fi/en/web/english>

Het ergonomiemodel van Siun Sote legt sterk de nadruk op preventie door middel van opleiding en bewustmaking.